

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 43.

V Ljubljani, 26. vinotoka 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Demokratizacija. — Naš denarni zavod. — K imenovanju novih okrajnih šolskih nadzornikov na Kranjskem. — Spomini na Belgrad. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Demokratizacija.

+ Ko je finančni minister Korytowski predložil dunajski zbornici proračun za leto 1907., je v svojem govoru poudarjal tudi potrebo praktiške izobrazbe. To potrebo naglašajo dandanes govorniki vseh strank in na vseh zborih in shodih.

Prihodnje leto dobi Avstrija enoindvajset novih srednjih šol. Taka pomnožitev teoretiških učilišč je napotila finančnega ministra, da je dejal v omenjenem govoru: „V tem, da vzgajamo ljudi, ki jim praktiško delo ne bo glavna stvar, vidim pač neko prednost, katere gotovo ne smemo prezreti. Vendar pa ne sme biti prevelik odstotek takih ljudi, že zato ne, ker hočejo živeti povečini od države in njenih dohodkov in ker je vsaj za sedaj državna potreba kandidatov za državne službe več nego pokrita. Zato pač mislim, da bi si pridobili oni gospodje, ki so se že tolikokrat nesebično in požrtvovalno zavzeli za želje in stremljenja prebivalstva in se izkazali tako prave prijatelje izobrazbe in kulture, nevenljivih zaslug, ako bi svoj vpliv uporabili v to, da široke mase pouče o veliki koristi, ki jim jo daje praktiška izobrazba na strokovnih šolah vsake vrste, kakor na obrtnih, trgovskih, kmetijskih in podobnih šolah. To bi bilo tem bolj potrebno, ker je v industriji velika potreba višjih delavnih sil, ki se jim ponuja v materijalnem oziru prav lepa eksistenca“.

Tem besedam dostavlja celjska „Domovina“ resnično trditve, da nimamo Slovenci najmanjše nepotrebne šole, da se nam je treba še z vsemi silami boriti celo za najnujnejše, zakaj na Štajerskem, Koroškem, v Istri in na Tržaškem nimamo niti toliko, kolikor je potrebno za kulturni eksistenčni minimum.

Po pravici trdi „Domovina“, da je sramota za državo, v kateri se narodu, ki hrepeni po izobrazbi, sistematiško zapira pot do omike in napredka, in hudodelstvo je ono nečuvno postopanje nasprotnikov, ki so šolsko vprašanje, ki je zgolj kulturno, izpremenili in ponižali v politiško vprašanje. Pride doba, ki bo to zaslepljenost sedaj gospodujočih plemen v Avstriji dostojno ocenila in njih politiki dala ono ime, ki ga edino zasluži: barbarizem!

Slovenci nimajo niti zadostnega števila osnovnih šol, nič srednjih in nič strokovnih šol. Dosledno jih prezirajo in zapostavljajo. Na poti k napredku stoje vse mogoče zapreke. Zato

smo Slovenci zaostali, ker smo morali zaostati za srečnejšimi tekmeči. Ti se nam zaradi tega posmehujejo in izkoriščajo našo zaostalost v gospodarskem oziru.

Besede finančnega ministra so za Slovence simpatične, če smemo sklepati iz njih, da naznanjajo novo dobo, dobo demokratizacije našega avstrijskega šolstva.

Skrajni čas je, da se tudi v Avstriji začenejo posvečati najboljše sile praktiškim poklicem, praktiškem delu in ne samo takozvanim učenim, zgolj teoretiškim stanovom.

Tak preobrat bi pospeševal demokratizacijo naših šol, naše državne uprave, našega časnikarstva. Pripomogli bi zdravi pameti do veljave in z njo načelom spravljalosti med narodi, brez katere ni mogoč pravi napredek ne na gospodarskem, ne na prosvetnem polju. Današnja državna uprava je v rokah teoretiško izobraženega uradništva, ki se čedalje bolj izolira in čedalje bolj okameneva v posebno kasto, katera nima s praktiškim življenjem nikake zveze, nobene prave simpatije s praktiški poklici, ker jih ne pozna in ni imelo nikdar prilike, da bi jih spoznala. Zato postajajo državni uradi bolj tvornice za reševanje aktov, kakor oblasti, ki bi imela voditi, nadzorovati in regulirati produkcijo novih vrednosti na vsakem polju človeške delavnosti. To odtujevanje je pa škodljivo, in treba mu napraviti konec.

V državni upravi je treba odkazati mesta tudi praktiško izobraženim ljudem, tehnikom, trgovcem, industrijalcem, obrtnikom, poljedelcem itd. Samo tako bo mogoče, da se ustvari ona vez med delujočim prebivalstvom in upraviteljem države, ki je potrebna, ako hočemo uspešno napredovati, namesto da eden drugega oviramo, kakor je to dandanes.

Ta demokratizacija uradništva bo pa mogoča, ako se demokratizujeta parlament in vlada. Le ko bo vlada v rokah parlamentarnih ministrov, bo mogoče tudi v tem oziru misliti na potrebne reforme.

Demokraški parlament in demokraška vlada bo pa tudi avstrijskim narodom nasproti pravičnejša in ne bo več stala na poti gospodarskemu in kulturnemu razvoju, temveč ga bo pospeševala po svojih najboljših močeh. Spoznala bo namreč tako jasno resnico, ki je današnji mogočnejši v svoji sebični zaslepljenosti nočejo videti, da je država tem mogočnejša, čim bogatejši, čim zadovoljnejši in čim bolj prosvetljeni so njeni narodi.

Toda kakor je to spoznanje preprosto in jasno, vendar je do njega še dolga pot, ker odvrtačo pozornost od pametnega dela politiške, osebne in straukarske strasti.

Naša in naših poslancev dolžnost pa je skrbeti za to, da damo priliko vladi, katere član je minister Korytowski, da nam dejanski dokaže, je li voljna dati tudi Slovincem priliko, da se v strokovnih šolah bolj izobrazijo za praktiške poklice. Slovincem je na stotisoče, ki nimajo n. pr. na Štajerskem niti ene trgovske, nobene obrtne in nobene kmetijske slovenske šole, ki pa plačujejo v denarju in v krvi toliko davka kakor njih srečni sosede, ki imajo vsega v izobilju. Dajte tudi temu avstrijskemu narodu vsaj majhen del tega, do česar ima pravico!

Le na ta način je mogoče priti do prepričanja, da ne eksistuje avstrijska enakopravnost samo na papirju, ampak da z enako dobroto objema vse narode. Znano geslo „Justitia — fundamentum regnorum“ ne sme biti ironija, ampak biti mora blažena resnica!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca kimavca 1906 **K 202.003.00.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

K imenovanju novih okrajnih šolskih nadzornikov na Kranjskem.

+ Bliža se čas, ko poteče funkcijska doba sedanjim okrajnim šolskim nadzornikom na Kranjskem in ko imenuje vlada nove nadzornike. Imenuje jih vlada — to je treba pomniti!

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil —a.

II.

„Beograd!“

Ta klic mi je zbudil v spomin vse one zatemnele in javne pojme, ki sem jih vsrkal vase tako v šolski dobi kakor v po-
nejšem življenju.

Duša mi je zatrepetala, in srce mi je pričelo glasneje in hitreje biti, ko sem stopil prvič v svojem življenju na tako slavna zgodovinska tla, na ona tla, kjer so se bojevali združeni Slovinci, Hrvati in Srbi zoper skupnega sovražnika — krutega Turčina, braneč s svojimi telesi zapad, oni zapad, ki sedaj tako kruto in nehvaležno plačuje potomce onih junaško padlih pradedov . . .

Nad vse presrčen je bil sprejem na belgrajskem kolodvoru. Vkljub pozni nočni uri so prihтели srbski tovariši v naravnost impozantnem številu na kolodvor, na čelu jim kolikor toliko že znani tovariši izza Prešernovega slavja M. Stanojević, Jovan P. Jovanović, M. Popović in drugi.

Prišedši na prostrani peron belgrajskega kolodvora, smo hitro poiskali ključne svojih kovčegov, ker smo bili mnenja, da nam natančno po vseh zakonih preiščejo našo prtljago. — A

Imeli smo že večkrat priliko, da smo morali govoriti o pravicah in dolžnostih okrajnih šolskih nadzornikov. Govoriti smo morali — to je tudi treba pomniti! Prav zaradi tega smo se večkrat krvavo zamerili, a govorili smo v imenu učiteljstva, ki najbolj čuti moč svojih nadzornikov, in zagadelj je naša vest mirna in čista. Ko bi molčali mi, bi molčal ves svet, ki se malo meni za to, kakšno je življenje učiteljstva. Odnekad je bilo zakleto v bedo in upreženo v delo; čemu bi se torej vznemirjal svet zaradi takih privilegijev?! . . .

Dolžnost nadzornikova je, da pospešuje z vsemi svojimi močmi pravi in istiniti razvoj in napredek šolstva in da je učiteljstvu prijatelj, podpornik, svetovalec in zagovornik. To mora vedeti tudi vlada, ki naj izbere za nadzornike može, ki bodo lahko zadoščali tej nalogi. Ako pokliče na taka mesta prave može in pedagoške, sme biti prepričana, da bo z njimi koristila šolstvu in učiteljstvu. Vsak nadzornik mora biti plemenit in značajen mož, ki je vsestransko moderno izobražen. Samo taki ljudje ne morejo biti bornirani birokrati, ki samo ovirajo napredek in kažejo svojo oblast s šikanami. Na to opozarjamo vlado še dovolj zgodaj, da se ne bo moglo reči, da nam je vseeno, kdo vodi in vlada naše šolstvo.

Kakšni ne smejo biti nadzorniki, ve učiteljstvo iz svoje izkušnje. Te izkušnje govore tako:

1. Nadzornik ne sme biti pedagoško napol izobražen in ne sme poznati ljudskega šolstva le iz dobe svojih otroških šolskih let.

2. Nadzornik ne sme smatrati svojega posla kot postransko opravilo ter se ne sme izgovarjati, da za kako važno šolsko stvar nima časa.

3. Nadzornik ne sme v eni uri nadzorovati n. pr. kar treh razredov, potem pa lahkomišelnost obsojati učitelje, ki jih pravzaprav ne pozna.

4. Nadzornik naj ne hodi na koncu zadnje ure v razred in ne sme zahtevati podaljšanja pouka čez zakonito določeni čas, ker so takrat otroci raztreseni in za pouk nesprejemljivi.

5. Nadzornik tudi ne sme samovoljno odpravljati vročinskih počitnic ter napovedovati popoldanski pouk, če ga ni.

namesto tega nas prisotni graničarji prav prijazno pozdravijo, kličeč nam: „Živeli Slovinci!“

In čutili smo vsi, da se nahajamo v istini na svobodni zemlji. — In naša srca so tem jasneje vzplamtela . . .

V dolgih vrstah ekvipaž smo se pomikali proti svojim nočiščam po mirnih belgrajskih ulicah, noseč v svojih srcih neko čudno, neutješljivo hrepenenje . . .

In prepričan sem, da bi oni trenutek, ko smo se tako vozili, ne vedeli pravega odgovora, ako bi nas kdo vprašal, o čem sanjarimo . . .

V steklenem salonu hotela „Kasino“ nas je sprejelo srbsko učiteljstvo tako ljubeznivo, kakor zna in more sprejeti edino le gostoljubno in svobodno slovansko učiteljstvo!

Ure so tekle po bleskovo; ona utrujenost, ki nas je tako mučila v železniških vozovih, nas je popolnoma ostavila, zakaj našli smo zlata srca, in naš sluh se je naslajal ob onih otožno-hrepenječih glasovih, ki jih pozna edino le jugoslovanska pesem . . .

„Beograd!“

Ime, ki je zaslovelo širom širokega sveta!

A preden nadaljujemo svoje spomine, si oglejmo natančneje to svobodno mesto svobodne Srbije.

Mesto se razprostira ob izlivu Save v Dunav obrežno-anfiteatralično in nudi kaj slikovito podobo. Zakaj iznad rdeče kritih streh izvečine jenonadstropnih hiš se smelo vzdiguje sloki stolp

6. Nadzornik ne sme ignorirati zakonitih določb glede okrajne učiteljske skupščine ter mora pravočasno sklicevati seje stalnega odbora.

7. Nadzornik ne sme zapuščati okrajne učiteljske skupščine kar za celo uro ter se med tem časom pečati s kakim drugim poslom.

8. Nadzornik ne sme opuščati predpisanih inšpekcijskih konferenc ter ne sme zahrbtnih poročil pošiljati šolskim gosposkam.

9. Nadzornik ne sme biti borniran in preveč trmast, ker tudi ni nezmotljiv.

10. Nadzornik ne sme biti oduren birič, ampak prijazen svetovalec; za to ne sme starejšega učitelja nazivljati po korporalsko: „Hat er noch nicht i. t. d.“ Prijaznost in vljudnost kažeta olikanega moža, odurnost in sirovost pa vse kaj drugega.

11. Tudi nemški nadzornik mora biti objektiven nasproti slovenskim učiteljem. Ne sme se poniževati v agenta „Südmarke“. Ne sme zatirati slovenskih učiteljev, ki slučajno delujejo na nemških šolah, z namenom, da bi ti ne prišli do boljših služb ali pa da bi se umaknili ultranemškemu učiteljem.

12. Nadzornik ne sme terjati nemožnih uspehov. Od učencev prvega razreda ne sme zahtevati stvari, ki se jih uče šele učenci tretjega razreda. V višjih razredih pa ne sme staviti vprašanj, ki jih je slišal ravnokar pri srednješolski maturi. Na ta način je res možno napraviti v dveh letih iz najboljšega učitelja najslabšega! Ali to ni pošteno niti plemenito!

13. Nadzornik ne sme nikdar opravljati svojih učiteljev po gostilnicah ter jim tam celo žugati, da jim zavije vrat. Tudi nadzornik mora biti takten in — pravičen!

14. Pameten nadzornik ne bo zahteval od starejših učiteljev najnovejših metod, ker s tem le bega izkušene učitelje, ki so si v teku dolgih let ustvarili svoje metodo, opravičeno z učnimi in vzgojnimi uspehi.

15. Nadzornik ne sme prezirati tistih §§, ki so učitelju na korist, ampak mora zahtevati z vso vnemo, da se izvršujejo ravno tako kakor tisti, ki nalagajo učiteljem dolžnosti.

katedrale, nas pozdravljajo mogočne kupole kraljeve palače — konaka in belo pročelje obširne univerze nam jasno kaže, da belgrajskim sinovom ne sije več kruti polmesec; a proti vzhodu štrle ostanki nekdanje mogočne turške trdnjave, viden znak nekdanje mosleminske mogočnosti in zgodovinske važnosti Belgrada.

Ko ostavi vlak avstrijska tla ter prevozi savski most, zdrdra mimo obširne državne tobačne tvornice na prostran in lep kolodvor, ki stoji precej daleč pod mestom na nekdanje močvirnastem, a sedaj osušenem ozemlju. — V mesto lahko dospemo tudi po novi električni železnici, ki nas pelje po lepih, obširnih ulicah.

Vozeč se s kolodvora v mesto, opazimo najprej konjeniško vojašnico in vojno šolo, za košatim drevjem se skriva poslopje finančnega ministrstva, najvišjega računskega dvora in ministrstva javnih del. — Nato ugledamo cerkvico „vnebovzetja“, odlikujočo se s svojimi petimi kupolami, a poleg te se dviga srbski parlament-skupščina, majhno in nezatno poslopje, ki pač ne kaže, da se tu odločuje usoda srbske kraljevine. Parlament dobi v kratkem novo poslopje, ki je proračunjeno, ako nas spomin ne vara, na 2.000.000 dinarov. — V Milanovi ulici kamor sedaj dospemo, ki je obsajena z mogočnimi platanami in kostanji, opazimo kraljevo palačo — konak, nekdanje bivališče turških paš. Prej stara palača, je sedaj vsa prezidana v rene-

Te besede smo zapisali z željo, da bi jih upoštevali. Naš namen je najboljši. Naj pridejo sedaj tudi dejanja, ki bodo blaga in koristna!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Krožek Št. Vid. Prvi sestanek učiteljskega krožka Št. Vid v smislu tozadevnega članka v „Tovarišu“ z dne 28. septembra, št. 39, je bil 18. t. m. na Svetju pri Medvodah. Ogleдали smo si velezanimivo mlekarino in sploh vzorno urejeno gospodarstvo g. M. Juvančiča. Gospod Juvančič nas je preprijazno sprejel, nam pojasnoval svoje gospodarske razmere ter nas končno pogostil z izdelki svoje mlekarne. Pri tej priliki se je izreklo par iskrenih pozdravov ter nabralo med udeležniki 23 kron za konvikt. — Tega sestanka se je udeležilo tudi nekaj kolegov iz kranjskega okraja in nekaj uglednih prijateljev našega stanu. Vsem tem in pa g. Juvančiču in njegovi gospici sestri bodi na tem mestu izrečena srčna zahvala za vso izkazano prijaznost. Ž—k.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo, dne 4. listopada t. l., v šoli v Brežicah. Zborovanje se prične točno ob 1/2 11. uri dopoldne po sledečem vzporedju: 1. odobrenje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. društvene zadeve. 3. iz šolske prakse. 4. eventualno predavanje. 5. slučajnosti.

Cenjeni društveniki in cenjene društvenice se tem potom vljudno vabijo k zborovanju. Na novo v okraj došli tovariši naj pristopijo društvu, zakaj le v združenju je moč in dela je dovolj. — Vsi oni tovariši in one tovarišice, ki še niso za tekoče leto vplačali udnine za Šolsko Matico, se opozarjajo, da se bo ta še ta dan pobirala. Odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima v nedeljo, dne 4. listopada 1906, dopoldne ob 9. uri v šolskem poslopiju na Zidanem mostu svoj ustanovni hkrati I. občni zbor po sledečem dnevnem redu: 1. poročilo osnovalnega odbora. 2. govor. 3. volitev odbora. 4. določitev društvenine. 5. slučajnosti. Na polnoštevilno udeležbo vljudno vabi osnovalni odbor.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje 2. novembra t. l. v ormoški slovenski šoli po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Nekaj

sanškem slogu — okrog l. 1880. — in napravlja na obiskovalca prav ugoden vtisk. Ob konaku se vrste palače raznih ministerstev, namreč justičnega, naučnega, notranjega, vnanjega in vojnega.

Milanova ulica se podaljša v takozvano Terasio, a tej sledi glavna ulica, Mihajlova, in dalje proti jugovzhodu Dubrovačka ulica. Tu je doma velikomestno življenje, dunajski Ring, ali pa ljubljanski glavni trg. V teh ulicah se nahajajo najlepše i najkrasnejše palače, tu imata svoj dom kreditna in narodna banka. Tu je tudi impozanten spomenik kneza Mihaela, predstavljajoč ga na iskrem konju. Spomenik je bil odkrit menda l. 1882. V ozadju tega spomenika se nahaja narodno gledališče, ki je po velikosti podobno ljubljanskemu gledališču. — Od tu proti severozahodu pridemo na kraljevi trg, znamenit zaradi svojih dobroobiskovanih vsakdanjih sejmov. Kdor hoče spoznati natančneje srbsko ljudstvo v njegovih navadah, naj ne zamudi obiskati tega sejmišča. Tu se nahaja srbsko vseučilišče — krasna stavba, kakor tudi narodna biblioteka, ki šteje nad 40.000 knjig, in narodni muzej.

Od tu nas privede cesta v slavnoznanu šetališče — Kalimegdan — belgrajskega prebivalstva. Krasni nasadi, hladna senca in gladke steze vplivajo najbolje na šetalca. A nepozabljiv ostane vtisk razgleda, ki se ga nam nudi koncem tega izprehajališča proti severni strani. — Spodaj pod nami valita združena

novih misli o pevskem pouku v ljudski šoli; podava g. Dom. Serajnik ml. 4. Poročilo o letošnji glavni skupščini „Zaveze“ in poročilo o Lehrerbundovih odborovih sejah; poročajo gg. delegati. 5. Predlogi in nasveti. — Na udeležbo tega zborovanja, ki se začne ob polu 11. uri predpoldne, vabi vljudno

o d b o r.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico je imelo prvo jesensko zborovanje dne 4. t. m. v šolskem poslopju na Opčinah.

Točno ob 3. uri popoldne je predsednik društva, tovariš nadučitelj Štefan Ferluga — razveselivši se lepega števila udeležnikov — pozdravil svoje kolege in kolegince, ki so se odzvali pozivu odbora. Pozivljal je tovariše in tovarišice: Bodimo vsekar taki, složni v vsem svojem postopanju po geslu: Vsi za enega, eden za vse!

Potem je poročal tovariš A. Germek o letošnjem „Zavezinem“ zborovanju v Šoštanju. Poročevalec je temeljito razmotrival razprave na rečenem zborovanju. Posebej moramo še omeniti pozdrava tovariša g. Jelenca, predsednika „Zaveze“, ker iz tega pozdrava je razvidno, kako čislana sta bila naša delegata na skupščini v Šoštanju. Gospod Jelenc je namreč vzkliknil, da mu je čast, pozdraviti dva pionirja od sinje Adrije, zastopnika komaj rojenega učiteljskega društva za Trst in okolico. Ustanovitev tega društva — je rekel — je velikega pomena za učiteljstvo ob sinji Adriji. Tam se bije veden boj za našo slovensko dečo. Še pred nekoliko leti so učitelji trepetali in se bali izvestnih mogotev; danes je pa izginil ta duh sužnosti. Slovenski učitelji se zavedajo, da so pionirji omike slovenskega naroda.

Druga točka na dnevnem redu je bila peticija na mestno delegacijo, da bi ta v prihodnje tudi učitelje v okolici — kakor one iz mesta — imenovala in premeščala ob koncu šolskega leta. Tisto zakasnelo imenovanje ni škodljivo le za posamezne učitelje, marveč ovira na vseh zavodih tudi redni pouk. In ker nam je šola prva in glavna stvar, predlagamo v prvi vrsti zaradi nje in ne zaradi osebnih ozirov to peticijo. Peticija, prečitana od tovariša predsednika, je bila soglasno sprejeta.

Ob tretji točki — razni predlogi — se je oglasila vrsta udeležencev. Prvi govornik je razpravljal, kako treba zahtevati, da bo učitelj tudi na tržaškem ozemlju deležen istih dobrot in pravic, kakor jih je deležen drugod, kjer imajo svoje deželne šolske zakone, kjer pravice delé v enaki meri, kjer človek ni odvisen od nekaterih gospodov, ki poljubno delé dobrote in časti, ali pa jih odrekajo, kakor je že njih blaga ali neblaga volja. Kjer vladajo take razmere, je protekcijonizem neizogiben:

Dunav in Sava svoje valove proti Črnemu morju, a pogled plava po širni ogrski planjavi v brezkončno daljavo, in Zemun nam pošilja avstrijske pozdrave — — — In poleg stoječa trdnjava nam zbuja v spominu vse one krvoločne dogodbe, o katerih smo brali že toliko in toliko, ki so se tu vršile pod vladanjem Alahovih čestilcev. Stali smo na onem usodepolnem prostoru, kjer se je čital tolikokrat „hattischerif“ — sultanovo povelje, ki je oznanjeval pogibelj srbskim junakom. Tu opazimo takozvani „nebojša-stolp“, kjer je ječalo nebroj najboljših srbskih sinov; tu je takozvana Ruzička cerkev, ki so jo Turki rabili za smodnišnico, kakor tudi znamenit rimski vodnjak; tu je tudi gomila velikega vezirja Kare Mustafe, ki je zaman oblegal Dunaj, a je bil pozneje ravno zaradi tega v Belgradu zadavljen.

Zanimiva je saborska cerkev s svoje prekrasno notranjščino. Tu ima kralj srbski svoj cerkveni sedež. Belgrad se ponaša tudi z mošejo kakor edinim spomenikom nekdanjega turškega gospodarstva.

Staro mesto nas pač nekoliko opominja na orijent. Tu se vidijo, v takozvanem „Dorčolu“, še ostanki princ Evgenove palače, a vobče se more reči, da se Belgrad modernizuje. Večina hiš je pač le ednonadstropnih, a to je le posledica srbske navade, zakaj Srb hoče biti v svoji hiši neomejen gospodar, tedaj hoče bivati le sam v eni hiši.

tam vlada samovlastno postopanje, absolut zem, pristranost proti posameznikom in proti skupnosti.

Tako moramo posebno mi trpeti toliko v pedagoškem, kolikor v materialnem pogledu — povsod smo mi, bilo v mestu, bilo v okolici — ki moramo trpeti. Druge dežele se razvijajo pod zaščito deželnih zakonov: le mi in edino mi učitelji v Trstu po 35 letnem obstanku tega blagodara še vedno pogrešamo zaščito takega eminentnega šolskega zakona! Odslej pa se moramo potezati najodločneje, da vendar enkrat tudi v Trstu stopi v življenje deželni šolski zakon, pa naj ga že predloži deželnemu zboru mestna delegacija ali pa vlada! Da vidimo, kateri teh dveh činiteljev ima pogum in kateremu je zares ležeče na tem, da se naše šolske razmere enkrat uredi! Doslej naša vlada ni imela dovolj poguma, da bi stopila pred zakonodajni forum z deželnim šolskim zakonom. To je prežalostna resnica. Pa kaj bi se ona utikala v to, ko ji je to le postransko delovanje, glavno pa — protekcija nemških življev. No, poznamo sicer sedanjega gospoda namestnika kakor prijatelja šole, kakor zaščitnika našega šolstva. Doslej imamo sicer le lepih besed, ali nadejati se smemo, da gospod pokaže tudi plemenito dejanje in da se toliko zaželeni šolski zakon po njegovi pripomoči vendar skoro uresniči. Bodi enkrat konec temu žalostnemu zavlačevanju našega vprašanja! V ta namen se je predlagalo, naj se izvoli iz učiteljstva deputacija, ki naj jo gospod okrajni šolski nadzornik prevede pred gospoda namestnika. Ob tej priliki naj se mu izroči memorandum.

Predlog je bil seveda sprejet z velikim navdušenjem.

Nadaljni predlog se je glasil: Mestna delegacija naj se naprosi, da se tam, kjer so sedaj spojeni slovenski in italijanski oddelki pod enim ravnateljstvom, ustanove za posamezne oddelke posebna ravnateljstva. Ob sedanji uredbi trpi učiteljstvo škodo, zakaj redki so slučajji, ko slovenski učitelj prihaja do mesta ravnatelja. A čim imajo slovenski učitelji enake sposobnosti, morajo imeti tudi enake pravice! Tudi ta predlog je bil sprejet.

Stavljenih je bilo tudi takih predlogov — in med temi tudi jako važnih — ki pa sodijo v razpravo okrajne šolske skupščine. Zato naj bi se ta skupščina sklicala čim prej.

Ko se ni nihče izmed udeležnikov oglasil več za besedo, je gospod predsednik zaključil zborovanje s presrčnim nagovorom do tovarišev in tovarišic ter je zahvalil gospoda okrajnega šolskega nadzornika, da se je udeležil tega zborovanja. Če bomo tudi nadalje — je rekel — tako vneti, edini, složni v mladem društvu, potem nam je uspeh zagotovljen!

Hoteli in gostilnice so opremljeni po evropsko in postrežba kakor tudi snažnost popolnoma zadovoljiva.

Belgrad vidno napreduje, odkar so ga Turki stalno zapustili okrog l. 1867. Ob času turškega gospodstva je mesto štelo le nekaj nad 1000 prebivalcev, in to mesto je dandanes čisto moderno ter šteje blizu 80.000 stanovalcev, in ni le glavno in stolno mesto Srbije, temveč se lahko prišteva najbolj industrijskim, najzdravejšim in najmodernejšim mestom vzhodnih krajin. — Belgrad je sedež kralja kakor tudi metropolita, torej vrhovnega pastirja srbske pravoslavne cerkve. Ima lastno univerzo s tremi fakultetami, juridično, tehnično in filozofično; dalje vojaško akademijo, semenišče, dve gimnaziji, eno realnogimnazijo, eno višjo dekliško šolo, eno trgovsko akademijo itd. Umevno je, da imajo tudi Nemci — Švabi — svojo nemško evangeljsko šolo, ki jo vzdržuje nemška kolonija, broječa nekaj nad 800 duš.

Zgodovina Belgrada je kaj zanimiva in krvava. Že Rimljani so tu postavili svoj Taubrunum ali Singidunum. Tu so se potem vrstili Bizantinci, Goti, Huni, Avari, Bolgari, Srbi, Ogri, Nemci in Turki. — V devetem stoletju je bil Belgrad v rokah Bizantincev, pozneje so ga posedli Ogri in ga pri odhodu popolnoma razdejali. Leta 1343. ga je cesar Štefan Dušan zopet sezidal, a ga je moral kmalu zopet izročiti Ogrom. Šele l. 1382. so si ga osvojili Srbi, ki so ga morali l. 1426. pod knezom Jurijem Brankovičem vnovič odstopiti Ogrom. — Po mnogih in krvavih

Goriško.

Učiteljsko zborovanje v Tolminu. Pravočasno bi bil lahko poročal o zborovanju Tolminskega učiteljskega društva, ako bi ne bil čakal na — zapisnik, ki ga gg. zapisnikarja še do danes nista poslala; pretekel pa je že cel mesec.*) Toda k stvari!

Lepo število se nas je zbralo k zadnjemu občnemu zboru; posebno častno so bile zastopane gospice kolegkinje. — Predsednik M. Kenda je pozdravil v navdušenem govoru navzoče. Spominjal se je umrlih in v pokoj stopivših članov s toplimi besedami. — Tajnikovo in blagajnikovo poročilo je bilo soglasno odobreno. Daljšo debato je povzročil predlog tovariša Kašce, po katerem naj bi društvo plačalo troške za razna odprta pisma in poslana v znani aferi Lasič-Vrtovec. V debato so posegli tovariši Rakovšček, Kutin in dr., ki so predlog odločno pobijali, nakar je bil soglasno odklonjen. Ker bi pa bilo krivično, naprtiti vse tiste nepotrebne troške g. Kašci, je predlagal tovariš Kutin, naj prispevajo k pokritju vsi oni, ki so podpisali; ta predlog je obveljal.

Tovarišica gospica Pavšičeva je čitala svoje poročilo o delovanju učiteljice izven šole. Splošno odobravanje je pričalo, da je govorila vsem iz srca. — Da, tako naj bi delovale učiteljice med narodom, in lep uspeh ne bi izostal! Na predlog g. Kutina je izrekel občni zbor vrli poročevalki zahvalo ter jo naprosil, naj priobči sestavek v „Učit. Tovarišu“.***) Izvolil se je tudi poseben odsek učiteljic, ki naj proučuje, kako bi se dalo pridobiti vse kolegkinje za podrobno delo med narodom in za večjo stanovsko zavednost.

Tovariš Rakovšček je stavil več umestnih predlogov, tičočih se odnošajev učiteljstva med seboj in do drugih stanov, oziroma korporacij. Zavzelo se je stališče v zadevi člankov v „Slov. Narodu“, kakor tudi glede napadov na učiteljstvo od nekkih oseb v Gorici. Sklenilo se je naprositi društvo slovenskih profesorjev, oziroma odbor Slovenske Šolske Matice, da bi se nam preskrbela slična predavanja v Tolminu, kakor jih nameravajo prirediti češki profesorji v Ljubljani. Na e. kr. deželni šolski svet se odpošlje prošnja, naj se ne postopa z dijaki v Kopru tako strogo pri pouku v glasbi, ker naše ljudstvo ne potrebuje muzikantov, marveč dobrih učiteljev. Po triurnem zborovanju se preide k volitvi odbora. Izvoljeni so bili soglasno: M. Kenda, Fr. Kašca, Ant. Kutin, Dragica Pavšičeva in Ant. Stres.

*) O nekaterih zborovanjih ne dobimo sploh nobenega poročila, kar prav obžalujemo. Lahko bi imenovali tiste brezbriznike, pa že sami vedo, kje in kdo so.

***) Prosimo!

Uredništvo.

bojih so posedli slednjič Turki Belgrad, in sicer 29 avgusta 1521. pod sultanom Solimanom II. Dne 6. septembra 1688 so ga Avstrijci in Nemci pod poveljstvom Maksimiljana Bavarskega podjarmili, a prepodil jih je po preteku nekaj tednov veliki vezir Mastafa Köprülü. Znano je obleganje Belgrada pod poveljstvom princa Evgena, kjer se je izkazal tudi naš Vega. Padel je v roke Avstrijcem 22. avgusta 1717, ter je ostal v avstrijski oblasti do znanega belgrajskega miru z dne 18. septembra 1739. In 7. oktobra 1789. je zopet prišel v avstrijsko oblast, toda izročiti so ga morali že l. 1791. Turkom. Dne 13. decembra 1806. so si ga osvojili Srbi, Turčin je kapituliral 30. decembra in meseca januarja je dal mestu slovo. Belgrad je sedaj postal stolno mesto Srbije, a na podlagi bukareškega miru ga je zopet zasedel Turek. Čeravno je bilo mesto sedaj v turških rokah, je bil tu sedež srbskega kneza in srbske vlade.

Prišlo je usodno leto 1862., ko je dal turški poveljnik povodom nekega krvavega pretepa med Turki in Srbi mesto bombardovati. Velemoči so sklenile, da ima sedaj Turčin ostaviti za vedno Belgrad. Toda po dolgem obotavljanju in pogajanju je moral vendar slednjič pobrati šila in kopita ter iti tja, kjer vzhaja solnce.

In Belgradu je zasijalo zlato solnce zlate svobode. (Dalje.)

— V odboru je bil potem prvi izvoljen predsednikom, drugi blagajnikom, tretji tajnikom, gosp. Pavšičeva pa predsednika namestnici. — Slednjič se je še sklenilo, da naj se ustanove v okraju štiri podružnice, nakar smo se razšli z nado, da se kmalu spet snidemo.

Književnost in umetnost.

Prošnja. P. n. tovariše, ki so prejeli poslani izvod „Nagrobnic“, pa ga ne nameravajo obdržati, prav uljudno prosim, naj mi ga blagovolijo kmalu vrniti, ker mi je zaloga pošla, naročila pa se množe.

Franc Marolt, učitelj, Ljubljana.

Koncertni mojster g. Leon Funtek, sin učiteljskega profesorja Funtka, je z velikim uspehom nastopil 9. t. m. v filharmoničnem društvu v Helsingforsu na Finskem.

Učitelj, pedagoško-književni list in glasilo srbskega učiteljskega združenja, ki ga vrlo spretno ureja belgrajski učitelj Mih. Stanojević, prijavlja v posebni slavnostni številki natančno poročilo o letošnjih slavnostnih dnevih v Belgradu.

Junaki. Epske pesnitve. Napisal A. Aškerc. Založil L. Schwentner. Cena broš. 3 K, eleg. vez 4 K 50 h. Obseg: Knez Volkun, knez Ljudevit, Rópoša in Kruci, kralj Matjaž. — O tej najnovejši Aškercovi knjigi izpregovorimo pozneje.

Domovinska dežela Štajerska. Učencem spodnještajerskih ljudskih šol v ponavljanje učne snovi iz domoznanstva sestavi Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici. (Z zemljevidnim obriskom.) 1906. Založil izdajatelj. Tiskala „Učiteljska tiskarna“, Ljubljana. Cena trdo vezanemu izvodu 40 h, str. 44. — Tovariš Josip Mešiček je napisal delce, ki mu gre vse priznanje. Še malo smo imeli v roki tako jasno, poljudno in stvarno pisanih knjižic kakor je ta Mešičkova. Snov je razdeljena v tri dele: I. Zemljepisni del, II. Statistični podatki, III. Zgodovinski del (pravljice in pripovedke iz zgodovine). Pogrešamo še en del: Naši slavni možje. Tu bi moral g. pisatelj objaviti prav kratke obrise življenja in delovanja odličnih sinov lepe slovenske Štajerske: Slomška, Miklošiča, Raiča, Trstenjaka, Vošnjaka, Aškercia itd. Potem bi bila knjižica popolna. Pa tudi sedaj zasluži, da jo ima vsak slovenski učenec in vsaka slovenska učenka, toda ne samo v svoji knjižnici, ampak tudi v — glavi. Učiteljstvo pa naj Mešičkovo delo širi tudi med odraslim svetom, da spozna v lepo začrtanem okviru svojo lepo ožjo domovino. Tudi glede jezika se moramo pohvalno izraziti; pisali bi pa namesto Donava Dunav. „Učiteljska tiskarna“ je knjižico lepo opremila, da dela tudi nazunaj najpovoljniji vtisk. Štajerski slovenski denarni zavodi naj pokupijo vso zalogo in jo brezplačno razdele med mladino in narod. Tako doseže delo najprej svoj namen. Enakih knjig si želimo tudi o ostalih slovenskih kronovinah: o Kranjski, o Koroški, o Primorskem in o Istri. Apelujemo na slovensko učiteljstvo, da se poprime tega koristnega dela!

Politiški pregled.

* **Večerne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu.** V zadnji seji mestnega sveta tizaškega je utemeljeval dr. Rybač svoj predlog o ustanovi večernih šol v slovenskem jeziku v predmestjih in v zgornji okolici, rekoč, da je na vseh večernih šolah učni jezik le italijanski. Prebivalstvo pa je italijansko in slovensko, zato bi morala občinska uprava skrbeti za obe narodnosti. Če pozna občina slovenske prebivalce, kadar morajo plačevati doklade, jih mora poznati, kadar zahtevajo, naj se skrbi za njihove kulturne in gnotne potrebe. V okolici je še večji potreba večernih šol nego v mestu, ker zunaj je še več analfabetov, kakor nam kaže zadnja statistika: v mestu jih je 21%, v spodnji okolici 36, v zgornji 35. Na podlagi teh izvajanj je stavil govornik predlog, da se tudi v predmestjih in v zgornji okolici ustanove večerne šole s slovenskim učnim jezikom. V formalnem pogledu je predlagal, naj se ta predlog izroči odseku. Predlog dr. Rybača je bil sprejet enoglasno in brez vsakega prigovora.

* **Boj za slovenske šole v Trstu.** V nedeljo, dne 14. t. m., se je vršil pri Sv. Ivanu v Trstu dobro obiskan shod političnega društva „Edinosti“, na katerem so sprejeli to-le resolucijo: „Javni ljudski shod, zbran pri Sv. Ivanu dne 14. oktobra 1906., protestira odločno proti nameravani ustanovitvi samostojne italijanske šole pri Sv. Ivanu ter pozivlja vlado, da sistira dotični sklep mestnega sveta tržaškega, ker nameravana italijanska šola pri Sv. Ivanu ima političen raznarodovalen namen, ker ni potrebna za skoro izključno slovenski svetoivanski okraj, ker ustvarja za tržaške Slovence krivico v političnem in ekonomičnem obziru in ker ustvarja očito kršenje narodne ravnopravnosti z ozirom na postopanje nasproti tržaškim mestnim Slovincem, katerim se za več nego 2000 šolskih otrok odreka že 22 let zahtevano ljudsko šolo“.

* **Grof Agenor Goluchowsky**, avstro-ogrski minister zunanjih zadev, je podal cesarju svojo demisijo. Zunanjo politiko je vodil 12 let (po odstopu grofa Kalnokyja). Goluchowsky je bil slab diplomat in neroden politik. Dasi rodod Poljak, je vedno protežiral samo Nemce. Posebno resolutno je nastopal proti balkanskim Slovanom. Posegal je tudi rad v ogrsko politiko in si je s tem nakopal sovraštvo Madjarov, ki so ga sedaj podrli. Danes je grof Goluchowsky politični mrlič.

* **Ogrsko-hrvaški državni zbor.** Ministrski predsednik dr. Wekerle, ki je obenem tudi finančni minister, je predložil zbornici proračun za l. 1907. Proračun izkazuje 1.262.015.219 kron izdatkov in 1.269.035.561 kron dohodkov, potemtakem prebitka 20.322 kron. Nova postavka je 40.000 kron za časniškarski penzijski fond. Pokritje za avtonomne izdatke Hrvaške in Slavonije se je povišalo za 400.000 kron. Skupne potrebščine za Hrvaško znašajo 21.850.000 kron.

* **Kardinal Skrbensky** je izdal na duhovništvo praške naddijeceze list, v katerem pravi, da so v zadnjem času nekateri duhovniki postali nezvesti svojemu poklicu, ker pravijo, da so s katoliško cerkvijo v njenem sedanjem stanju ter pri sedanjih njenih napravah nezadovoljni; zahtevajo, da se morajo izvesti reforme ter upoštevati se mora tudi duha časa. Ali ravno ti možje, ki hočejo reformacije, smatrajo večkratno sveto izpoved duhovnika za nekaj nepotrebne, ponižujejo Marijino češčenje, podkopujejo ugled škofov. Skrbensky kaže zlasti na celibat, ki služi tolikokrat v izpodtiko, rekoč, da cerkev opominja, naj se živi pravg cerkveno življenje. Pravi tudi, da je duh sedanjega časa tak, da se rado vse obsoja in vse bolje ve; temu duhu časa pa služabniki cerkve ne smejo verovati.

* **Nadškof Stablewski za poljski jezik.** Dne 14. t. m. je bila po vseh cerkvah nadškofije gneznenske prečitana okrožnica nadškofa Stablewskega, v kateri nadškof energično naglašja, da je le oni verski pouk uspešen in primeren, ki ga otroci uživajo v maternem jeziku.

* **Srbija.** Pri čitanju kraljevega ukaza ob otvoritvi skupščine niso vstali s svojih sedežev nacionalci, socialisti in velik del mladih radikalcev. S tem so hoteli protestirati proti nepravilnemu sklicanju. Nacionalci so interpelirali glede spora z Avstrijo. Vlada je predložila trgovinsko pogodbo s Turčijo in potem zasedanje za nedoločen čas odgodila. — Avstrijska carinska in trgovinska konferenca, ki se v kratkem snide, bo najbrž sklenila, pretrgati s Srbijo vse trgovinske zveze.

* **Kongres italijanskih anarhistov** se je vršil 15. t. m. v Ferrari. Oblasti so ga pričakovale šele 16. t. m. Anarhist Feretti je slavil v svojem govoru rusko revolucijo. Razpravljali so o propagandi za protimilitarizem in pa o izdaji anarhističnega dnevnika.

* **Italija.** Vojni minister zahteva 250 milijonov lir za prenovljenje topništva in za druge take „potrebe“. Za šolstvo se v Italiji nič ne menijo. Zadovoljni so, da imajo — topove.

* **Španija.** Vlada pripravlja zakonski načrt za uvedbo civilnega zakona. Ministrski svet je sprejel zakonski načrt o redovnih pravicah. Načrt določa: 1. da morajo vsi redovi in samostani imeti državno privoljenje, 2. da imajo sodišča pravico, preiskovati v vsakem samostanu, 3. da nimajo redovi pravice do javnega pouka, 4. da morajo vsi redovi, ki se bavijo z industrijskimi podjetji, plačevati davke. Inozemski in taki redovi, katerih vodstvo ima sedež v inozemstvu, se razpuste.

* **Za ustavo v Turčiji.** Iz Carigrada javljajo, da tamkaj razširjajo proglas mladoturške stranke, ki so ga tiskali v Parizu.

Članek obsoja tridesetletno sultanovo vlado in zahteva, naj sultan, ki v prihodnje zasede prestol, priseže, da uvede ustavo. V mladoturški stranki se zlasti poudarja važnost in potreba šolstva.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ so darovali: sl. mestno županstvo v Rudolfovem 100 K; sl. županstvo občine Sodražica 10 K; Pevsko društvo „Javornik“ v Matenji vasi 5 K, kot del veselničnega dohodka; udeležniki „učiteljskega krožka“ šentvidskega, ko so si dne 18. t. m. ogledovali uzorno gospodarstvo in mlekarno g. M. Juvančiča v Medvodah 23 K; tov. Fran Štefančič, nadučitelj v Vel. Laščah 10 K kot dobljeno stavo s tov. M. Koscem v kmet. tečaju na Grmu; učiteljstvo radovljiškega okraja zložilo ob priliki okr. učit. konference 23 K 80 h; tov. Fr. Drnovšek, učitelj v Sevnici, je nabral med prijatelji učiteljstva v Starklnovi gostilni 2 K 30 h; g. dr. Fran Ilešič, c. kr. profesor v Ljubljani, je prigospodaril na obeh c. kr. učiteljskih pri šolskih zvezkih 3 K 8 h; gosp. Dragotin Pribil, c. kr. okr. šolski nadzornik na Krku, 10 K; Učiteljski zbor ljudske šole v Postojni 10 K namesto venca na grob šolskemu slugi. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Edvard Markošek, učitelj v Ljubnem na Gorenjskem.

Petindvajsetletnico učiteljevanja sta dne 20. t. m. praznovali gdč. Marija Kavčičeva, c. kr. voditeljica dekliške ljudske rudniške šole v Idriji, in gdč. Antonija Jannochna, c. kr. učiteljica na isti šoli. Čestitamo!

Šolske vesti na Kranjskem. V seji deželnega šolskega sveta dne 11. t. m. so bili imenovani: provizorični učiteljci Angela Petričeva v Knežaku in Otilija Jugova v Blokah za definitivni učiteljci na istih mestih, učitelj-voditelj Mihael Mežan za nadučitelja v Studenem. V začasni pokoj sta stopili učiteljci Amalija Sedlakova v Mirni in Pavla Kobler-Flescheva v Ribnici. — Štirirazrednice v Leskovcu, v Št. Vidu nad Ljubljano in v Mengšu se razširijo v petrazrednice. Absolvirana kandidatinja Ana Vizjakova je imenovana za provizorično učiteljico v Sostrem.

Šolske vesti na Štajerskem. Nadučitelju v Jarenini, tovarišu Josipu Slekovec, je deželni šolski svet štajerski v svoji seji od 11. t. m. izrekel povodom njegove upokojitve za dolgoletno izbornu službovanje posebno zahvalo. — V isti seji se je sklenilo ljudsko šolo v Polzeli razširiti od štirirazrednice na petrazrednico. — Prestavljen je definitivni učitelj Ivan Kavčič od St. Kunigunde v Remšnik. Definitivna učiteljica Ida Pogličeva pri Sv. Lovrencu je stopila v začasni pokoj.

Šolske vesti na Koroškem. Na Koroško so imenovane kot podučiteljice absolventinje ljubljanskega učiteljskega, in sicer Edita Perhaučeva za Žihpolje, Hermina Reischerjeva za Prevalje, Alojzija Štebijeja za Dobroves in Alojzija Wanderschmidtova za Spodnji Dravograd. — Deželni potovalni učitelj na deželni šoli za planinarstvo v Grabnerhofu pri Admontu na Štajerskem, Karel Pulfer, je imenovan za planinarskega nadzornika na Koroškem in voditelja kmetijske zimske šole v Špitalu. Alojzij Hafner, dosedanji voditelj te šole, je pa premeščen na novo kmetijsko zimsko šolo v Freže. — Novo ljudsko šolo prično prihodnje leto graditi v Celovcu v šentrupertskem predmestju, ker je število šoloobveznih otrok vedno večje.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Postojni dne 15. vinotoka 1906. Iz za zadnje seje se vzamejo med drugim sledeče, kurentnim potom rešene vloge na znanje: Na dvorazrednici v Št. Petru se dovoli tudi za tekoče šolsko leto poldnevni pouk. Reaktivirani upokojeni nadučitelj Ivan Okorn dobi mesto nadučitelja in voditelja na dvorazrednici na Premu, dočim se pa dosedanji provizorični učitelj-voditelj Ivan Kobal premesti v Dolenjo vas pri Senožečah. — Provizorično se nastavita učit. kandidatki, in sicer: Marija Modičeva na dvorazrednici na Studencu, Marija Jurca pa na novi enorazrednici v Hruševju pri Hrenovicah. Definitivni učiteljci M. Uršičevi v Podkrajju se dovoli enoletni dopust za udeležbo učiteljskega tečaja za meščanske

šole v Ljubljani. Zaradi bolezni dobila pa dopust nadučitelj Rafael Zupane v Podkrajju in učiteljica Frančiška Valenčičeva na Premu. Suplentkam se nastavijo: Milena Kavčičeva in Josipina Smoletova za Podkraj ter Marija Zaletelova za Prem. Neki prošnji za olajšavo šolskega pohoda se ugodi. Določi se število članov, ki jih bodo volili občinski zastopi v krajne šolske svete za prihodnjo šestletno dobo. Prošnja za ekskurendno šolo v Gorenjih Ležečah se priporočilno predloži c. kr. dež. šolskemu svetu, isto tako tudi prošnja nekoga nadučitelja za denarno podporo. Predlog za pomaknjenje učnih oseb v višje plačilne razrede se upošlje c. kr. dež. šolskemu svetu v uradno porabo. Prošnji ravnatelja meščanske šole v Postojni za zvišanje stanarine se ugodi. Sestavi se komp. tabela za izpraznjeno učno mesto v Vrbovcu. — Vas Bateževó brdo se všola v Zagorje. V neki disciplinarni zadevi se razsodi. Predlogi o uvedbi šolskih zdravnikov se predlože c. kr. dež. šolskemu svetu v uradno porabo. Končno se določi, kdo ima zastopati šolo v krajnem šolskem svetu v Postojni.

Učiteljska služba. Na štirirazredni deški ljudski šoli v Slovenski Bistrici je razpisano mesto definitivnega nadučitelja. Pravilno opremljene prošnje je poslali do 1. grudna t. l. krajnemu šolskemu svetu v Slovenski Bistrici. Lepo stanovanje, izredno velik vrt in druga plačilna vrsta. Slovensko učiteljstvo se naj pridno poteguje za to službo.

Blagoslovljenje nove šole se je vršilo dne 14. t. m. v Hruševju pri Postojni. Slavnost se je izvršila povsem sijajno. Tej slovesni priliki so prisostvovali med drugimi tudi gospod Štef. Lapajne, c. kr. okr. glavar, z gospo soprogo, gospod Iv. Thuma, c. kr. okr. šolski nadzornik, tudi z gospo soprogo ter gospod Jaksche, c. kr. okr. inženir. Slavnost so povečali govori nekaterih navzočih gospodov, zlasti gospoda glavarja, gospoda nadzornika in gospoda hrenovškega župnika. Omeniti je tudi, da je bila ta dan šola vsa v zastavah in tudi druge hiše niso bile brez njih.

Iz Vipave nam pišejo: Dne 12. t. m. je dospel v Vipavo gospod deželni predsednik Teodor Schwarz. V soboto, 13. t. m., je sprejel tudi tukajšnje učiteljstvo. Na povabilo g. šolskega vodje Skale si je ogledal tukajšnje šole. — V prvem nadstropju je z največjim zanimanjem ogledoval razstavljene spisne in risarske izdelke — izvršene po novi metodi — tukajšnjih učencev, o čemer se je najpovoljnejše izrazil.*) — Ugajala mu je tudi vzorna disciplina na šoli. Prisostvoval je praktičnemu nastopu tovariša učitelja Gruma ter se potem poslovil od učiteljstva.

Jugoslovanska dijaška zveza. Drugi mesec se snidejo v Belgradu delegatje bolgarskih, srbskih, hrvaških in slovenskih visokošolcev, ki izdelajo program za bodočo zvezo jugoslovanskih visokošolcev; tedaj tudi določijo čas kongresa.

O življenju slovanskih narodov je sklenilo to leto prirejati predavanja načelnistvo „Slovanske Besede“ v Sofiji. 14. t. m. je predaval v „Slovanski Besedi“ naš rojak, profesor A. Bezenšek, o preporodu in sedanjem položaju Slovencev v kulturnem in gospodarskem oziru.

Na Ruskem so od 12. do 26. septembra letos aretirali 1063 oseb. Svoboda!

Knjižico za slepce nameravajo ustanoviti v Zagrebu v zavodu za slepce.

„**Napredak**“ prijavlja naš članek o plačah in pokojnini avstrijskega učiteljstva.

Prva gimnazijka na mariborski gimnaziji je hči mariborskega odvetnika dr. Haasa. Vstopila je v I. razred.

Nemško šolo zahtevajo pri Veliki Nedelji in v Ormožu tamkajšnji Nemci. V ta namen so že napravili potrebne korake.

Kmetijska družba v Ljubljani razpisuje podpore, oziroma nagrade za izboljšanje hlevov do 1. decembra t. l. Pri oddajanju se bo oziralo na tiste kraje, kjer daje govedoreja največ dobička. Pogoji so razglašeni v „Kmetovalcu“. — V Ljubljani bo v drugi polovici meseca novembra vinski sejem in vinarski shod, ki ga priredi avstrijsko društvo za varstvo vinstva.

Hrvaškemu društvu za narodno prosveto je pristopil škof Pavel Gugler kot ustanovnik in plačal 200 K ustanovnine. Škof Gugler je prvi ustanovnik novega društva. Kaj pa naši slovenski škofi?

*) Posebno so mu ugajale ilustracije posameznih beril, kakor: Lakomni pes, Škratelj, Martin Krpan i. dr.

Profesor Ivan Frischauf. V „Našem Listu“ čitamo: V spominu so še dogodki in izgrede proti nemškemu profesorju nemškega graškega vseučilišča Frischaufu od strani nemških kolegov in učencev. Med profesorji, ki so se dvigali proti Frischaufu, so bili, v našo sramoto moramo pripoznati, tudi tisti redki Slovenci, ki poučujejo na graškem vseučilišču. Ves srd Nemcev proti Frischaufu izvira namreč odtod, ker noče le-ta podpirati političnih namenov nemškega planinskega društva, ampak je zastavil mnogo truda in ur v odkritje slovenskih planin. Eden glavnih povodov izgrediv proti njemu pa je dala Frischaufova brošura „Der Alpinist und Geograph Eduard Richter.“*) Slednji je bil tudi profesor graškega vseučilišča, eno leto tudi njegov rektor, ali drugače njegova toli slavljenja alpinistika ni nič drugega nego velik švindal. Izraz je morda malo strog, pa zadene vse to početje prav v bistvo: Richter ni bil nič drugega nego navaden zagrizenec, ki je sovražil Slovence uprav strupeno in blatil naš narod in deželo, kjer je le mogel. S poštenjem Frischaufom se seveda to ni skladalo in ocenil je Richterja delo tako, kakor je bilo v istini. Zbog tega ves nemški Izrael pokonci in — — Frischauf je bil vpokrcjen. Sramotno za nas, da ni povzdignil nihče naših poslancev na primernem mestu svojega glasu. Naravnost škandalozno lahko imenujemo postopanje slovenskih poslancev v zadevi Frischaufa, toli zaslužnega moža za naše planinstvo. Frischauf je žrtev gonje proti Slovincem; Frischauf je žrtev svojega pravcoljubja; Frischauf je žrtev za slovensko stvar! Dosedaj se je spomnil teh do neba kričečih krivic, ki so se mu godile v zadnjem času od graških Nemcev in zdaj še od naše c. kr. vlade, edino zadnji shod v Mozirju, kjer je bila sprejeta tudi sledeča resolucija, enoglasno in z velikim navdušenjem: „Dne 30. septembra zbrani volilci gornjegradskega okraja so ogorčeni vsled umirovljenja prof. Frischaufa, ki je 30 let nepristransko, nesebično in požrtvovalno deloval v slovenskih planinah, katere je razkril in seznanil širom sveta. Žalostno je, da se ni našel niti eden državni poslanec, ki bi se bil potegnil za nas Slovence toliko zaslužnega moža. Pozivamo g. dr. Vouška kakor vse slovenske državne poslance, naj potrebuje ukredujejo, da dobi užaljeni profesor Frischauf potrebno zadošččenje.“

Internationalopolis, mesto za umetnost in znanost, namerava ustanoviti v Ameriki neki doktor Eihmann. Dobiva toliko daril, da je baje novo svetovno mesto že zagotovljeno.

Pisemski poštni promet ob nedeljah. V trgovinskem ministrstvu gre za to, da se bodo v bodoče oddajala pisma ob nedeljah ves dan istotako kakor ob delavnikih. V ta namen pa naj bi se prilepljale na pisma posebne „nedeljske znamke“, ki bi bile nekaj dražje od navadnih. Vsako pismo s tako znamko bi se oddalo naslovljencu tudi v nedeljo ob istih časih, kakor raznašajo pismonoše pisma ob delavnikih. V Belgiji je to že uvedeno.

Nove bosanske poštné znamke — sistirane. Iz Sarajeva poročajo, da je c. in kr. državno vojno ministrstvo ukazalo sistirati nove bosanske poštné znamke, ki bi morale priti v promet z dnem 1. novembra t. l. Vzrok temu sistiranju je baje ta, ker imajo znamke samo nemški napis, proti čemer so hrvaški listi energično protestirali. Zasedaj ostanejo v veljavi dosedanje znamke.

Ljudski oder berlinskih delavcev, t. j. posebno delavsko gledališko društvo, ki ima nalogo, skrbeti za dobre, res umetniške predstave. Lep procvit in uspehe je doslej oviralo le to, da nima delavstvo lastnega gledališča, in da morajo najeti zdaj to, zdaj ono gledališče, kar je časih jako težko, ker to in ono ravnateljstvo noče ali pa ne more odstopiti večera, ki bi ga delavstvo rado. Zato se ni čuditi, če je nastal kmalu klic po lastnem delavskem gledališču, kjer bi uprizarjali le take igre, ki imajo kaj literarne vrednosti. Vodstvo tega društva je izdalo v ta namen oklie na delavstvo, naj pomaga uresničiti idejo s tem, da pristopi vsak zaveden delavec kot delničar k podjetju. En tak delež bi znašal 20 mark. — Upati je, da se namera posreči, in tako se zgodi, da dobi Berlin najpopolnejši gledališki umetniški zavod, ki ga ustanove — delavci!

Deset zapovedi za Čehe. „Budivoj“ je prinesel na uvodnem mestu sledečih deset zapovedi: 1. Vedi, da te je Bog ustvaril Čeha; ne bodi odpadnik! 2. Ne vdajmo se! 3. Češkega

*) O tej brošuri smo poročali tudi mi.

otroka v češko šolo! 4. Izobrazuj se! 5. Delaj! 6. Bodi plemenit človek! 7. Pokoravaj se narodni disciplini! 8. Bodi dober gospodar! 9. Svoji k svojim! 10. Varuj si zdravje!

Kako delujejo na Nemškem za ljudske knjižnice. Na Nemškem se je ustanovilo posebno društvo književnikov in pesnikov, ki imajo namen, podpirati ljudske knjižnice. Ljudske knjižnice plačajo društvu nekaj malega na leto, za kar dobivajo na leto najboljše produkte nemške literature. Prvo leto je dobilo 500 knjižnic po 35 knjig, drugo leto 750 knjižnic po 40, a letos vsaka knjižnica po 42 knjig, tedaj skupno 31.500 knjig.

Popravek. Gdč. Buhova je nastavljena na c. kr. rudniški šoli v Idriji kot definitivna učiteljica, ne pa kot provizorična, kakor smo zadnjič pomotoma poročali.

Slovenska Šolska Matica. Knjige „Slovenske šolske Matice“ za l. 1906. bodo kmalu dotiskane. Da moremo o pravem času sestaviti in natisniti tudi imenik članov, prosimo p. n. gg. poverjenike, ki nam še niso naznanili letošnjih članov, da to nemudoma store. V isti namen prosimo p. n. učitelje in učiteljice, da čim preje oglašajo svoj pristop pri svojih poverjenikih. — Častno bi bilo za naš stan, da se tudi letos pomnoži število Matičarjev.

O d b o r.

Razgled po šolskem svetu.

— **Hrvaška družba sv. Cirila in Metoda za Istro** je imela v zadnjih letih 65.490 K 52 h dohodkov in 47.952 K 96 h izdatkov, torej 17.537 K 56 h prebitka. Družba vzdržuje 12 enorazrednic, 3 dvorazrednice in 1 štirirazrednico.

— **Bosanski učitelji na Dunaju.** Učiteljska deputacija iz Bosne je 15. t. m. odpotovala na Dunaj, da predloži finančnemu ministru Burianu in eventualno še cesarju svoje zahteve glede izboljšanja učiteljskih plač.

— **Stolica za madjarski jezik na belgrajskem vseučilišču.** „Budapesti Hirlapu“ poročajo iz Belgrada, da namestnica srbska učna uprava ustanoviti na belgrajskem vseučilišču stolico za madjarski jezik.

— **Pouk o čiščenju zob** so uvedli v londonskih šolah. Šolsko mladino poučujejo vsako jutro, kako morajo rabiti ščetko za zobe. Učiteljstvo vestno pazi na to, če si znajo otroci res čistiti zobe.

— **8000 poljskih dijakov** se je letos vpisalo na varšavsko vseučilišče.

— **Nova poljska gimnazija.** V Lodzu je bila slovesno otvorjena poljska gimnazija, ki jo je ustanovilo poljsko društvo. Gimnazija ima sedaj štiri razrede in šteje že 270 učencev.

— **Nemška šola v Pulju.** V proračunskem odseku je povedal naučni minister Marchet, da začno dela za novo poslopje nemške šole v Pulju še letos, dozidana bo šola do početka šolskega leta 1907/08. Stalo bo to šolsko poslopje 140.550 K — Vidi se, kako vlada skrbi za Nemce v nenemških deželah. Kako sovražno stoji nasproti slovenskim šolam, vemo dobro n. pr. iz žalostne zgodovine slovenske mestne šole v Gorici. — Nemec pošilja svoje otroke v čedna poslopja v šolo, za Slovence v Gorici pa je še vedno na razpolago le — stara vojašnica!

— **Boj za srednje šole v Gorici z deželnima kot učnima jezikoma** je popolnoma prenehal. „Soča“ piše glede tega: Samo kadar zboruje goriški deželni zbor, se čuje kako interpelacijo ali kak predlog o tej stvari, potem pa je vse tiho, in srednje šole so še vedno take kot prej. Nihče se ne zvede, niti ene besedice se ne čuje več. Železnica nam je dovedla v Gorico mnogo nemškega življa in ga nam še dovede. Toliko ga bo še časa, da ne vemo, če bo mogoče kdaj kasneje priti do srednjih šol v Gorici z deželnima kot učnima jezikoma. Vlada štiti Nemce povsod in kako! In kar hipoma se utegne zgoditi, da bi se z vso silo upirala uvedbi deželnih jezikov za pouk na naših srednjih šolah, češ, kam pojdejo pa ti Nemci, ki so tudi domačini! Če bo to vprašanje spalo tako naprej kakor sedaj, bo kasneje zaman ves boj z vlado. Glavna krivda zadeva vedno Lahe, kateri, kakor smo že stokrat pribili, rajši sami tripijo, kot da bi Slovincem kaj privoščili. Narodno sovraštvo Lahov je velika ovira, da se ne more rešiti to šol-ko vprašanje v korist deželanov obeh narodnostij. Sedaj pridejo pa še druge ovire, in posledica — razširjevanje Nemcev! — Nazadnje pa še — nadškofova gimnazija!

— **Šole na Bolgarskem, v Bosni in Hercegovini.** Sarajevska „Srbska Riječ“ je priobčila zanimivo štatistiko o šolah v Bosni in Hercegovini ter napravila paralelo s štatistiko bolgarskih šol. „Naša domovina in kneževina Bolgarska“ — piše omenjeni list — sta pričeli v istem letu „kulturno“ napredovati, t. j. živeti po evropsko. Ker se vedno poudarja, da se kultura kake dežele najlažje ocenjuje po številu osnovnih šol, hočemo pustiti, da govore številke in ne pišemo nikakega komentarja. — Tekom 28-letnega „kultiviranja“ je odprla bolgarska vlada 4700 osnovnih šol, dočim smo mi v Bosni in Hercegovini osrečeni le z 250 šolami! Bolgarska z vztočno Rumenijo imata 4.050.000 prebivalcev na 96.345 km². Ena šola pride torej na 862 prebivalcev ali na 20 km². Bosna in Hercegovina imata 1.750.000 prebivalcev na 51.028 km². Potemtakem prihaja pri nas ena šola na 7000 prebivalcev ali na 204 km². Številke govore!

— **Nadškofova gimnazija v Gorici.** Nadškof in knez dr. Sedej je obljubil v svojem slovitem pastirskem listu, da ustanovi s pomočjo ljudstva malo semenišče z gimnazijo. — Kakor čujemo, otvorijo prvi razred nadškofovega gimnazija že s prihodnjim šolskim letom. Pouk bo nemški. Razred se otvori v Böckmanovi obsežni vili, ki jo je bil kupil že rajnik Missia v take namene.

— **Nemška šola v Ormožu** ima letos 224 otrok. Na novo jih je vstopilo 54. Če se pomisli, da šteje Ormož okolu 590 takozvanih Nemcev — se vidi iz tega, kako se ponemčujejo štajerski Slovenci!

— **Italijansko šolstvo v inozemstvu.** V proračunu italijanskega ministrstva za zunanje zadeve je stavljen tudi vsota 1.125.000 lir za vzdrževanje italijanskih šol v inozemstvu. Za te šole skrbi tudi društvo „Dante Alighieri“. Šole ki jih podpira to društvo, obiskuje 76 000 otrok. Teh podpor sta deležna tudi Istra in Dalmacija.

Listnica uredništva.

Čprav smo tudi danes priredili dve strani priloge, smo morali nekaj stvari odložiti za prihodnjico. — Na razne napade zadnjih dni od poklicanih in nepoklicanih strani odgovorim, ko uredimo zadevo med seboj. Prosim manjše naglice in malo potrpljenja!

E. Gangl.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2550.

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli na Erzelju se razpisuje s tem učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 20. novembra 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 19. oktobra 1906.

Št. 1452.

Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Vidu nad Cerknico se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 6. novembra 1906.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatecu, dne 19. oktobra 1906.

Štajersko.

V političnem okraju Celje se sledeče službe učiteljev in učiteljic stalno, oziroma začasno popolnijo:

1. na petrazredni deški ljudski šoli v Trbovljah-Vode, II. krajni razred (krajni šolski svet Trbovlje) mesto učitelja,

2. na štirirazredni dekliški ljudski šoli na Hrastniku, II. krajni razred, 2 mesti učiteljice,

3. na štirirazredni ljudski šoli v Mozirji, II. krajni razred, mesto učitelja oziroma učiteljice, (stalni učitelj dobi na leto 72 K za stanarino),

4. na ljudski šoli v Št. Juriju ob Tab. spadajoči šolski podružnici na Ojstrici, III. krajni razred, (ena soba kot prosto stanovanje) mesto učitelja.

Prošniki za te službe imajo pravilno opremljene prošnje vložiti predpisanim uradnim potom do dne 10. novembra 1906 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Celje, dne 1. oktobra 1906.

Za jesensko in zimsko sezono

priporočam svojo bogato

zalogo trpežnega in finega sleškega sukna

V nadi, da me cenjeno učiteljstvo podpira s svojimi naročili, zatrjujem istemu, da mi bo prva skrb, da postrežem vsakomur z najboljšim blagom po najnižjih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Ludovika Likarjeva

trgovka s suknom

Grahovo pri Rakeku, Notranjsko.

6-5

NB: Vzorce se pošljajo franko.

Priznanje!

Cenjena gospa! Priznati Vam moram, da sem se obrnil do Vaše trgovine z velikim nezaupanjem, in le bolj radi prijateljstva do Vašega soproga. Zato sem bil pa tem zadovoljnejši, ko sem prejel za nizko ceno prav dobro blago in sem ž njim tako zadovoljen, da ostanem Vaš stalen odjemalec in bom z veseljem priporočal Vašo solidno trgovino svojim tovarišem.

Z vsem spoštovanjem

Fran Črnagoj.

Ljubljana-Barje, 1. aprila 1906.

Pravkar je izšlo:

Učne slike iz zemljepisja.

Vojvodina Kranjska.

S 3 zemljevidnimi obriski.

Uredil: ANTON MAIER.

Cena broširani izdaji K 2.—, v platno vezani K 2.50.
Po pošti 10 v več.

Dobiva se v založništvu

5-4

L. Schwentnerja v Ljubljani
Prešernove ulice št. 3.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Vsak učitelj in vsak pripravnik

mora imeti:

2-1

- Anton Maier, Učne slike iz nazornega nauka za I. in II. razred K 250.
Anton Maier, Učne slike iz prirodoslovja za III., IV. in V. razred. K 250.
Anton Maier, Učne slike iz zemljepisja (Avstrija). K 150.
Anton Maier, Učne slike iz domoznanstva. K 140.
Anton Maier, Učne slike iz zemljepisja (Vojvodina Kranjska). K 2.—.
Gabrijel Majcen, Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli, razkazana na svojem razvoju. K 2.—.
Ljudevit Stiasny, Prva zbirka učnih slik. K —70.
Ljudevit Stiasny, Druga zbirka učnih slik. K 1.—.
Ljudevit Stiasny, Tretja zbirka učnih slik. K 150.
Ljudevit Stiasny, Četrta zbirka učnih slik. K 150.

Dobiva se v

knjigarni

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg
v Ljubljani, Kongresni trg 2.

V „Učiteljski tiskarni“ je izšla knjižica:

Domovinska dežela

Štajerska.

Učencem spodnještajerskih ljud. šol v ponavljanje učne snovi iz domoznanstva sestavi Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici.

2-1

Z zemljevidnim obriskom.

Dobiva se pri izdajatelju po 40 vin. komad. — Ob nakupu večjega števila knjižic 10 % popusta.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali e. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32 %, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	18 " " " " 17 " " 6 " — 18. " 3 " 56 "
C	24 " " " " 23 " " 4 " 50 " 24. " 4 " — "
D	38 " " " " 37 " " 3 " — 38. " — " 66 "
E	46 " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	60 " " " " 59 " " 2 " — 60. " — " 70 "
G	70 " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	85 " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.

Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Ko sem prišel v Krško l. 1878, se je zbralo učiteljstvo krškega okraja okolo mene, kakor se zbirajo čebele okoli matice. Nikdar ne pozabim, kako so učitelji l. 1879. po uradni skupščini prišli rajši k meni na dom kakor v gostilnico, kamor so bili povabljeni po svojem nemškutarskem nadzorniku W. Učiteljstvo krškega okraja me je velikrat volilo za svojega zastopnika v e. kr. okrajni šolski svet, v katerem sem ga zastopal v vsem skupaj kakih 25 let in kjer sem vedno na to gledal, da je bil poleg mene izvoljen vselej značajan tovariš. Značajna tovariša in meni naklonjena sta bila že nadučitelja Gasperin in Lunder, ki sta bila med prvimi zastopniki učiteljstva krškega okraja in ki sta poleg drugih Slovencev (Pfeifer, dr. Koceli, dekan Poljak) največ pripomogla, da sem prišel jaz v Krško in ne kakšen Nемеc ali nemškutar.

Harmonija je vladala sploh med učiteljstvom krškega okraja 28 let, odkar namreč bivam v tem mestecu, in sporazumljenje je bilo tudi med učiteljstvom obeh krških šol*) — z malo izjemo. Kaj se ne bi razumeli, ko smo hrepeneli vsi za istim smotrom! Vsi (n. pr. gg. Gabršek, Ravnikar, Bezljaj, Seidl, dr. Romih in dr.) smo po tem strmeli, da bi šolstvo, slovensko šolstvo in učiteljstvo, napredovalo. V to svrhu smo bili vendar ustanovili (v prvi vrsti g. Gabršček) „Pedagoško društvo“, pri katerem smo vsi sodelovali (gl. osobito „Pedagoške letnike“). — Ali vendar so bile tudi izjeme, ko ni bilo soglasja, ko se je zbudil tudi med kolegi zlobni duh zavisti, neodkritosrčnosti ali bogve kakšne druge slabe lastnosti. Mala praska po časnikih me je sicer bolela, a škodovala mi ni, ker se je od zlobnega tovariša priobčila v klerikalnem listu, ki itak ni bil nikoli učiteljem odkritosrečno naklonjen. Še bolj me je bolela breca odhajajočega vplivnega tovariša, ker jo je poslal uradnim potom. Vendar me ni preveč žalila, ker jo je povzročil nemški birokrat in ker je bila — nezakonita. Škodovala pa mi je neodkritosrčnost tretjega tovariša, ki sem mu izkazal veliko dobrot. Dasi Slovenec, se je vendar rad Nemcem preveč dobrikal in zlasti svojim nemškim predstojnikom preveč lizal. Pri neki inšpekcijski konferenci je nemškutarski nadzornik drugega dobrega tovariša tako po krivici mikastil, da se mi je smilil in da sem ga

*) Na meščanski šoli smo bili zlasti od takrat edini, ko nam je začela vlada pošiljati nemške nadzornike, o katerih smo se kmalu prepričali, da nas hočejo silno zmečkati in strašno ponižati ali pa izpreobrniti v take renegate, kakršni so sami (Knapitsch, Belar itd.). Našo edinost je Knapitsch poizkusil pri neki inšpekcijski konferenci tako močno, da se je bridko pri-
tožil in da smo mi dobili malo — posvarilo.

moral jaz braniti. Na to je nadzornik ob mizo udaril in se zadr nad menoj, rekši: „Sie werden keinen Advokaten für Ihre Lehrer abgehen“. Pri isti konferenci je zaradi metode prišlo do konflikta, ki sem ga že opisal. Konflikt je dal povod disciplinarni preiskavi. Zaslišani so bili vsi tovariši, prvi tisti priliznjenei, ki se pa ni hotel z menoj in kolegi nič prej posvetovati, da bi bili stvar vsi enako objektivno izpovedali. Njegova subjektivna izpoved je pa pri nemških birokratih več veljala kakor vse drugo.

Učitelj običuje največ s svojimi tovariši, mnogo pa tudi s kateheti. Da sem imel pri običevanju s tovariši kaj malo sitnosti in neprijetnosti, to sem že omenil. Veliko nepravil pa tudi nisem imel s kateheti in duhovniki, čeprav sem nosil veliko let pridevek „liberalnega“ učitelja, kar sem pa bil le v majhni meri, dočim sem se pa tudi nasprotno skrbno ogibal, da me ne bi bil svet prišteval h „klerikalcem“. Da bi mi očitali liberalizem, to sem zaslužil, ker sem nove šolske zakone, ki so se bili takrat proglasili, ko sem začel učiteljevati, največ jaz toplo zagovarjal v letih 1869—1879 po slovenskih časopisih „Tovarišu“, „Slov. Narodu“, „Slov. Učitelju“, „Slov. pedagogu“ itd. in v brošuricah (n. pr. „Kranjsko šolstvo“, l. 1871) ter polemiziral v tej zadevi z listi konservativne barve („Zg. Danica“, „Slov. Gosp.“, „Novice“ — te so bile bolj nevtralne — „Vaterland“) in z brošuro „Stara in nova šola“ (spisal dr. Gregorec, takrat mlad kaplan, zdaj dekan v Novi cerkvi).

Duhovnike pa, ki so zaradi konkordata imeli šolstvo do l. 1868. v rokah, je to jako peklo, ker se jim je bilo odvzelo vodstvo in nadzorstvo ljudskega šolstva.

Zabavljali so čez nove šolske zakone in niso hoteli sodelovati pri njih izvajanju, n. pr. pri sestavi krajnih šolskih svetov, ter grajali že naprej novo šolo, preden je mogla ta pokazati, kakšen sad bo rodila.

Vkljub temu, da sem s peresom in z besedo hvalil nove in grajal stare šolske zakone, sem izhajal z vsemi kateheti dobro, in ne morem se pritoževati, da bi mi bili storili slovenski duhovniki desetino toliko krivic kakor nemškutarji. (Nemškutar je pa bil cerkveni šolski nadzornik Zavašnik in prvotno kaj slab Slovenec prošt dr. Jare). Duhovniki so me čislali kot narodnjaka in kot narodnjake sem jih tudi jaz spoštoval. Veronauk so na vseh šolah, kjer sem služboval, vestno učili, in lepo vedenje, dobro moralo otrok sem povsod dosegel tudi s pomočjo katehetov. Da sem imel pri zagovarjanju novih šolskih zakonov le šolsko in narodovo korist pred očmi, o tem so imeli prepričanje tudi nekateri blagi duhovniki, n. pr. Davorin Trstenjak, ki mi je celo spisal spodbuden članek za „Slov. Učitelja“. Škof Pogačar tudi ni bil nasprotnik šolskim zakonom. Kot čist patrijot slovenski je storil to bolj iz svojega prepričanja, kakor da bi bil le vlado poslušal. (Dalje.)